

COLUMN

Menno Tamminga

Hoekstra en Rutte, geen excuses nodig

Het is maar een tip... Als ik de Italiaanse minister van Financiën was, zou ik pronto naar een sober optrekkende verhuizen. Met wat doorleefde meubels uit de jaren vijftig. Zodat minister Wopke Hoekstra (Financiën, CDA) in zijn volgende videotelefontje over corona-obligaties en Nederlandse steun aan Italië denkt: mmm, als hij zo gewoontjes is gebleven...

Soberheid werkt, vooral als het van nature gaat. Toen de twee topuitvoerders van de Amerikaanse Marshallhulp in 1949 het Haagse rijtjeshuis van premier Willem Drees (PvdA) verlieten, zei de een tegen de ander: „In a country where the Prime Minister lives like this, our money is very well spent.” Waar een premier zo woont, is ons geld goed besteed.

De anekdote staat in het boek *Hoed af voor Marshall* van Pien van der Hoeven. Politici die nu pleiten voor een Marshallplan voor Zuid-Europa (ChristenUnie-leider Segers), of Hoekstra op de korrel nemen vanwege zijn harde toon (zoals D66-chef Jetten) zouden dit moeten lezen. Historicus en premier Mark Rutte (VVD) is vanzelfsprekend bekend met de geschiedenis van het Marshallplan. Toch?

De Marshallhulp was gul, maar de VS hielden wel toezicht op de besteding van hun geld

Wat valt er op als je de Amerikaanse Marshallhulp (1948-1952) afzet tegen het debat over coronabestrijding en Europese solidariteit?

Om te beginnen was de naamgever, George C. Marshall, geen geldman. Hij was minister van Buitenlandse Zaken. De oorlogsgeneraal die diplomaat was geworden.

Twee: de Marshallhulp was deels schenking, deels lening. Nederland kreeg in totaal 1.127 miljoen dollar en moest 13 procent ervan later terugbetalen.

Drie: de hulp had meerdere doelen. Europese integratie. Economisch herstel stimuleren. Vrijhandel bevorderen. En de gevaarlijk grote communistische partijen (30 procent van de kiezers) in Frankrijk en Italië de wind uit de zeilen nemen.

Europa was verwoest in de oorlog. De winter van 1947/48 was streng, het brandstoftekort was nijpend. Door een tekort aan dollars en door een nationalistische economische politiek bleef Europa verarmd en verdeeld. De Koude Oorlog woedde. Griekenland was in burgeroorlog. De Pax Britannica werd abrupt vervangen door de Pax Americana. De toestand in Europa verslechterde zo snel dat Marshalls aankondiging naar voren werd gehaald. Hij liet Harvard University weten dat hij het eredoctoraat, dat hij in de oorlog nog had geweigerd, nu kwam ophalen. Daar lanceerde hij op 5 juni 1947 zijn plan.

Vier: het Amerikaanse Congres stelde de nodige eisen. Het beoogde bedrag werd niet in één keer goedgekeurd. Er moest jaarlijks een begroting worden ingediend. De Senaat eiste ook Amerikaanse toegang tot strategische grondstoffen (bauxiet, nikkel) van de Europese landen en hun koloniën.

Vijf: het plan werkte. Met de Amerikaanse dollars kon Europa Amerikaanse machines en graan bestellen. De Amerikaanse regering hield toezicht op de besteding van het geld. Het moest de industrialisatie en de economische kracht ten goede komen. Nederland besteedde de hulp aan inpolderingen van het IJsselmeer, landbouw, innovatie voor Hoogovens, onderzoek (TU Delft) en de Deltawerken, schrijft Van der Hoeven. Nederland moet dankbaar zijn voor de gulheid van de VS.

Maar het Marshallplan was ook bikkelharde economische en veiligheidsbeleid. Daar hoeven Rutte en Hoekstra zich bij de hulp aan Italië niet voor te schamen.

Menno Tamminga schrijft over economie en ondernemingsbeleid.

Beleggersvereniging VEB riep bedrijven deze week op om dit jaar geen bonussen te betalen. Sommige buitenlandse bedrijven korten het salaris van de baas af. Hoe kijken grote Nederlandse bedrijven naar een salariskorting aan de top?

FOTOGRAFIE VAN WEELEJANP

Ben Smith, baas van Air France-KLM, levert 25 procent van zijn salaris in. KLM-directeur Pieter Elbers doet dat niet.

CRISISMAATREGELEN

Levert de top ook salaris in? Misschien later

Bazen van Amerikaanse en Britse bedrijven leveren in deze crisistijden een deel van hun beloning in. Maar Nederlandse topmannen en -vrouwen lijken daar weinig zin in te hebben.

Door onze redacteurs **Stijn Bronzwaer** en **Menno Tamminga**

AMSTERDAM. De staat trekt de portemonnee om de economie te redden. Maar hoe reageert de top van het Nederlandse bedrijfsleven? Brengen de bestuurders zelf offers, bijvoorbeeld in hun beloning? Of zijn ze te druk bezig met het redden wat er te redden valt?

Vol in de schijnwerpers staan KLM en topman Pieter Elbers. Hij leidt met een staf van 28.000 een van de grootste particuliere werkgevers van Nederland en stond rap op de stoep in Den Haag voor steun en loondoorbetaling. En hij rekent daarnaast op nog meer steun. Wat doet hij zelf?

Op 18 maart, pal na de eerste miljardeninjectie voor de economie, zat Elbers, in de talkshow *Op1*. Topman Ben Smith van moedermaatschappij Air France-KLM had net vrijwillig 25 procent salaris ingeleverd, zo werd Elbers voorgelegd.

Elbers zei: „Ja natuurlijk is dat een goed voorbeeld.” Maar nee, zelf deed hij dat niet. Hij was „de crisis aan het managen”. Over 2018, het laatst bekende jaar, verdiende Elbers 520.000 euro salaris en 383.600 euro bonus.

Inmiddels heeft KLM besloten dat de bonussen voor de topmanagers over 2019 niet, zoals gebruikelijk, in het eerste kwartaal worden uitgekeerd, maar dat de betaling wordt uitgesteld tot eind van dit jaar.

De afwachtende opstelling van KLM en Elbers over een salarisverlaging wordt breed gedeeld in de top van het bedrijfsleven, zo blijkt uit een rondgang van *NRC*.

Het is, zeggen de meesten, nu „nog niet het moment”.

Wat zegt HEMA bijvoorbeeld? Het warenhuis vecht voor zijn voortbestaan en moet elk dubbeltje nu twee keer omkeren. Komt hier salariskorting aan de top? „Deze heb ik niet voorbij zien komen”, laat een woordvoerder weten.

Het verrassende is dat het Nederlandse bedrijfsleven op dit onderwerp zo sterk afwijkt van de Amerikaanse en Britse trends, die de topmanagers anders graag omarmen. In het Verenigd Koninkrijk hebben inmiddels bijna veertig beursgenoteerde bedrijven onder druk van politici en aandeelhouders aangekondigd hun hoger kader gemiddeld 20 procent minder uit te betalen, berekende *The Financial Times* donderdag.

In de VS: dezelfde trend. Luchtvaartmaatschappijen kiezen massaal voor minder salaris en bonussen. Hetzelfde geldt voor autofabrikanten, hotelketens en reisorganisaties. Glenn Fogel, baas van reisite Booking.com levert zijn miljoemensalaris in. „Het is ongepast om te bezuinigen als je zelf een groot salaris verdient”, zei hij daarover in *NRC*.

Waarom gebeurt dit niet in Nederland?

Wen zitten samen in de boot

„Die Amerikaanse bestuurders maken de geesten rijp voor vergaande maatregelen die hun personeel zullen treffen”, reageert Robert Dur, hoogleraar economie aan de Rotterdamse Erasmus Universiteit. „Wen zitten samen in de boot, is hun boodschap aan het personeel. De pijnlijke maatregelen treffen ons samen. Mij ook.” Kennelijk verwacht men in Nederland wel een pijnlijke neergang, maar toch ook een snel herstel, oppert hij, zodat ontslagen mee zullen vallen.

Wat mogelijk ook een rol speelt: de overheid dempt in Nederland nu de eerste schokken, veel meer dan in bijvoorbeeld de Verenigde Staten. Daardoor voelen werknemers en topmanagers de crisis nog niet in hun portemonnee. In de VS daarentegen hebben de laatste twee weken al tien miljoen werknemers een WW-uitkering moeten aanvragen.

De vraag is: hoelang kan Nederland dat volhouden? En komen bestuurders dan voor dezelfde keuzes te staan die Amerikaanse en Britse topmannen nu al maken: personeel ontslaan om te overleven.

Dat is nu in Nederland nog niet urgent. Toch zijn ook hier enige bedrijven waar de top al tot salarisverlaging heeft besloten. Bouwbedrijf BAM kondigde afgelopen week aan dat de salarissen van de zes bestuursleden en van de commissarissen met 20 procent worden verlaagd. Industrieel concern Aalberts doet hetzelfde.

Het zeshoofdige bestuur van winkelketen Action kort zijn salaris met gemiddeld 35 procent voor een periode van drie maanden. De directie wil zich „solidair tonen” met anderen die getroffen worden door de sluiting van 900 van de 1.600 winkels, aldus een woordvoerder.

Bonussen zijn sowieso nul

Vanuit de politiek is er nog geen druk op salarisverlagingen, maar beleggers en toezichthouders roeren zich wel. In de financiële wereld klinken al geluiden van toezichthouders dat bonussen beperkt moeten worden. Europees banktoezicht-houder EBA pleit voor „een zeer conservatief niveau”.

En de Vereniging Effectenbezitters (VEB) vroeg deze week Nederlandse beursgenoteerde bedrijven om in crisistijd geen bonussen uit te keren aan hun bestuurders. „Iedereen is onzeker over zijn baan en heeft veel spanning, als bedrijf moet je daarop reageren”, zegt VEB-directeur Paul Koster. Hij wil ook voorkomen dat topmanagers misschien wel een beloning krijgen in aandelen die nu fors in koers zijn gedaald, maar later tegen veel hogere beurskoersen te gelde kunnen worden gemaakt.

Hoogleraar Dur snapt de oproep. „De VEB is altijd kritisch op bovenmatige beloningen.” Maar hij heeft ook een nuchtere reactie. Doordat de meeste bedrijven dit jaar als gevolg van de crisis hun doelstellingen niet zullen halen, zullen de bonussen sowieso nul of iets daarboven zijn, zegt hij.

Kopersstaking

In de Nederlandse politiek gaat het debat in de economische crisis momenteel niet om de topbeloningen, maar om de banen. Met name banen van mensen met flexibele arbeidscontracten. De overheid betaalt een deel van de lonen van vaste werknemers door bij ernstig omzetverlies én van mensen met flexcontracten.

Ook hier is KLM het bedrijf dat de aandacht op zich vestigt. De luchtvaartmaatschappij kondigde bij het uitbreken van de crisis in maart al aan alle tijdelijke contracten niet te verlengen en 1.500 tot 2.000 arbeidsplaatsen te schrappen op een totaal van 28.000. Tot woede van vakbond FNV en minister Wouter Koolmees (Sociale Zaken en Werkgelegenheid, D66), die de maatregelen van KLM deze week een „heel slecht signaal” noemde.

Zo kan KLM zich in de nesten werken, als er straks toch meer steun van de overheid moet komen én er ook ontslagen onder het vaste personeel dreigen. Hoeveel politiek draagvlak heeft het concern dan?

De combinatie van staatssteun en riante bonussen is sowieso ondenkbaar, zegt Dur. Hij wijst ook op de interne verhoudingen: als de top buiten schot blijft geeft dat in de rest van de organisatie scheve ogen, demotivatie en ontevredenheid.

En hoe zullen klanten reageren? Bedrijven op de consumentenmarkt die nu juist wel goed draaien, moeten ervoor waken dat de grote publiek - hun (potentiële) klanten - de indruk krijgt dat zij een slaatje slaan uit de penibele positie van anderen.

Dur: „Consumenten kunnen soms zo boos worden over iets dat ze als onrechtvaardig beschouwen, dat ze in kopersstaking gaan.”

Grote bedrijven over korten op toplaag ‘Dit is bij ons geen onderwerp van discussie’

De economiedirectie van *NRC* vroeg deze week tien-tallen grote Nederlandse bedrijven (en pensioenfondsen) of ze overwogen de beloning van hun bestuur te korten vanwege de coronacrisis. Vijfentwintig bedrijven reageerden. Een impressie.

Shell: „Deze vraag is zeer legitiem en zullen we te zijner tijd in overweging nemen.”

Van der Valk: „Deze vraag is totaal niet van toepassing op Van der Valk. We hebben geen topmanagement, want we zijn een familiebedrijf. Momenteel proberen we op alle manieren het geld dat er is binnen het bedrijf te houden.”

Corendon: „Geen enkele medewerker, manager of directielid van Corendon heeft of zal in 2020 een bo-

nus of winstuitkering ontvangen. Salariskorting is momenteel niet aan de orde; dergelijke ingrijpende maatregelen kunnen uiteraard wel worden overwogen.”

Pensioenfondsen Metaal en Techniek: „Nee, wij gaan niet de salarissen verlagen. Bij PMT werkt iedereen op dit moment juist nog meer en harder. Het is alle hens aan dek!”

Vion Food Group: „Dit is bij ons (nog) geen onderwerp van discussie, we zijn een bedrijf in de voedselvoorziening en moeten allen zelden bijzeten momenteel.”

Schiphol: „We kijken op dit moment naar veel opties, inclusief naar de vergoedingen. Op dit moment is daar nog geen keuze in gemaakt.”

ABN Amro: „Wij zien er geen aanleiding toe. Het salaris van de CEO van ABN Amro is het laagste in de AEX en we betalen geen bonussen aan topmanagement.”

Heineken: „Dat is te vroeg om te zeggen. Hoogste prioriteit nu is de gezondheid en veiligheid van onze medewerkers.”

Unilever: „Dit is inderdaad een onderwerp dat wij binnen het bedrijf (nog) niet hebben besproken.”

Takeaway: „De verhouding tussen onze bestuursleden en onze gemiddelde werknemer is relatief klein. Nee, we overwegen momenteel niet om de lonen te verlagen. Ik denk dat je eerst ook moet vragen wat je met zulk beleid probeert te bereiken? Wat is het probleem dat je probeert op te lossen?”

Advertentie

one day only

‘De Châteauneuf van Italië’
Uniek Italiaans rood

Deze Italiaanse rode wijn van topniveau is een ware trofee voor de aankomende paasdagen thuis! De prachtige versmolten wijn boordevol bessen en kersen fruit, een stevig gestel en kruidige indrukken van peper, minty oak en vanille is van maar liefst 8 druivensoorten gemaakt waarbij iedere druif zijn eigen steentje bijdraagt aan een complex geheel. Ook wel bekend als de ‘Châteauneuf van Italië’! Een absolute klasserwijn bekroond met goud van Gilbert & Gaillard.

- ✓ **Complex & stevig**
- ✓ **Eindeleze afronk**
- ✓ **6 maanden rijping op eiken**

per fles
van 12,49 6,99

Bestel nu op: www.onedayonly.nl/wijn
Geen 18, geen alcohol

*Geldig t/m donderdag 9 april 2020

Politieke druk op salarissen is er nog niet, maar vanuit beleggers en toezichthouders wel